

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 22 грудня 2025 р. №10)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»
Віра РОГОВА
Наказ від 22 грудня 2025 р. № 353

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ІНТЕГРАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ У ЗМІСТ НАВЧАННЯ»
*для вчителів історії, правознавства, громадянської освіти***

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма підвищення кваліфікації «Інтеграція громадянської освіти у зміст навчання» розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року № 904, та відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 року № 1225.

Освітня програма враховує положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800, а також інших нормативно-правових актів, що регламентують професійну діяльність учителя.

Програма розроблена з урахуванням сучасних викликів суспільства й освіти, пріоритетів громадянської та історичної освітньої галузі (ГІО), ідей демократичної освіти, безпекового виміру, цифровізації освітнього процесу, розвитку громадянської відповідальності, правової культури та національної стійкості.

Мета освітньої програми:

Метою освітньої програми є підвищення професійної компетентності вчителів історії, правознавства та громадянської освіти шляхом опанування сучасних підходів до **інтеграції громадянської освіти у зміст навчання**, розвитку умінь застосовувати практико-орієнтовані, інтерактивні, ігрові та цифрові методи навчання, формування в учнів громадянських компетентностей, критичного мислення, правосвідомості, медіаграмотності та активної громадянської позиції відповідно до вимог Нової української школи.

Програма спрямована на:

- формування в учнів громадянської та історичної компетентностей, правової культури та критичного мислення в умовах демократичного суспільства;
- розвиток навичок відповідального громадянства, медіаграмотності, цифрової безпеки та критичного аналізу інформації;
- упровадження інтегрованих та інноваційних методів навчання в ГІО, зокрема освітніх ігор, дебатів, кейс-методу, проєктної діяльності, використання соціальних мереж та цифрових інструментів;
- використання можливостей штучного інтелекту в освітньому процесі з дотриманням принципів академічної доброчесності;
- інтеграцію тем прав людини, доброчесності, міжнародного гуманітарного права, кібербезпеки, профілактики правопорушень та цифрової громадянськості;
- підвищення рівня цифрової, правової та громадянської грамотності педагогів і здобувачів освіти;
- формування безпечного, інклюзивного та партнерського освітнього середовища

Основні завдання програми:

- ознайомлення педагогічних працівників з сучасними підходами до інтеграції історії, правознавства та громадянської освіти;
- розвиток умінь застосовувати активні та інтерактивні методи навчання (дискусії, дебати, освітні ігри, тематичні кейси) у процесі викладання ГІО;
- формування навичок використання цифрових інструментів, соціальних мереж та елементів кібербезпеки в освітньому процесі;
- удосконалення методики викладання питань прав людини, доброчесності, міжнародного гуманітарного права та громадянської відповідальності;

- підготовка педагогів до інтеграції безпекової тематики, питань національної єдності та обороноздатності держави в освітній процес;
- розвиток педагогіки партнерства, умінь створювати підтримувальне освітнє середовище та здійснювати профілактику правопорушень серед підлітків;
- стимулювання професійного саморозвитку, рефлексії та готовності до безперервного навчання.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- розуміють сутність інтеграції громадянської освіти в історичну та правову складові навчання;
- володіють сучасними підходами до формування громадянських компетентностей, правової культури та критичного мислення учнів;
- знають принципи цифрової безпеки, медіаграмотності, академічної доброчесності та цифрової громадянськості;
- усвідомлюють роль громадянського суспільства, прав людини та міжнародного гуманітарного права в сучасному освітньому процесі.

Уміння:

- використовувати інтегровані, ігрові та практико-орієнтовані методи навчання (дебати, освітні ігри, тематичні дискусії, кейси);
- застосовувати цифрові інструменти, онлайн-ресурси та елементи штучного інтелекту у викладанні ГІО;
- формувати в учнів навички критичного мислення, відповідальної поведінки в медіапросторі та цифрової безпеки;
- розробляти інтегровані навчальні матеріали та освітні кейси з історії, правознавства й громадянської освіти;
- організовувати профілактичну роботу з попередження правопорушень серед підлітків.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- поділяють цінності демократії, верховенства права, прав людини та поваги до людської гідності;
- усвідомлюють значення громадянської відповідальності, національної єдності та правової культури;
- готові до впровадження інноваційних підходів та інтегрованого навчання в ГІО;
- налаштовані на безперервний професійний розвиток, саморефлексію та педагогічне партнерство.

Укладачі програми	<i>Тищенко А.В.</i>, завідувачка відділу загальної середньої освіти, викладачка кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» <i>Руденко Т.С.</i>, методист відділу загальної середньої освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Інтеграція громадянської освіти у зміст навчання» для вчителів історії, правознавства, громадянської освіти
Мета програми	Підвищення професійної компетентності вчителів історії, правознавства та громадянської освіти шляхом опанування сучасних підходів до інтеграції громадянської освіти у зміст навчання. Програма спрямована на розвиток умінь застосовувати інтегровані, практико-орієнтовані, цифрові та ігрові методи навчання, формувати в учнів

	ключові громадянські компетентності, критичне мислення, правову культуру, медіаграмотність та активну громадянську позицію відповідно до вимог Нової української школи (НУШ)		
Напрямок програми	Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників у сфері реалізації інтегрованого та компетентнісного підходів у громадянській та історичній освітній галузі (ГІО); удосконалення навичок використання активних форм навчання (дискусії, дебати, освітні ігри, кейс-метод, проєктна діяльність); опанування цифрових інструментів, зокрема соціальних мереж, онлайн-ресурсів, елементів кібербезпеки та інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі; формування здатності інтегрувати теми прав людини, доброчесності, медіаграмотності, міжнародного гуманітарного права та обороноздатності держави у навчальний процес; підвищення готовності педагогів до створення безпечного, інклюзивного та підтримувального освітнього середовища та реалізації педагогіки партнерства		
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі (викладачі) історії, правознавства, громадянської освіти		
Зміст програми	<i>№ з/п</i>	<i>Тема заняття</i>	<i>год.</i>
	Модуль І		
	1.1	Мовленнєва компетентність сучасного педагога як складова професійної діяльності вчителя громадянської та історичної галузі	2
	1.2.	Філософські аспекти модернізації освіти: поєднання традицій та інновацій у контексті НУШ та громадянської освіти	2
	Модуль ІІ		
	2.1.	Основи кібербезпеки для учасників освітнього процесу. Формування відповідальної поведінки в цифровому середовищі	2
	2.2.	Роль громадянського суспільства у формуванні обороноздатності держави та національної єдності: освітній вимір	2
	2.3.	Соціальні мережі в роботі вчителя: освітній потенціал, ризики та інструменти формування медіаграмотності учнів	2
	Модуль ІІІ		
	3.1.	Інтеграція історії, правознавства та громадянської освіти: від ідеї до практичного освітнього кейсу	2
	3.2.	Доброчесність як інструмент протидії корупції в громадянській освіті та формування відповідального громадянина	2
	3.3.	Особливості онлайн-підготовки до НМТ з історії: методичні підходи, цифрові ресурси, практичні поради	2
	3.4.	Інтеграція питань міжнародного гуманітарного права (МГП) відповідно до оновлених програм з історії,	2

		правознавства та громадянської освіти	
	3.5.	Права людини в освітньому просторі: формування правової культури та поваги до людської гідності	2
	3.6	Освітні ігри та дебати як інструмент формування активної громадянської позиції учнів	2
	3.7.	Профілактика правопорушень серед підлітків як складова виховної та освітньої роботи закладу освіти	2
	Модуль IV		
	4.1.	Тематична дискусія з питань інтеграції громадянської освіти у громадянську та історичну галузь (ГІО)	2
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (26 годин – аудиторні, 4 години – керована самостійна робота)		
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	A1. Мовно-комунікативна компетентність (A1.1, A1.2, A1.3, A1.4); A2 Предметно-методична компетентність (A2.1, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A2.6, A2.7); A3 Інформаційно-цифрова компетентність (A3.1, A3.2, A3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проєктувальна компетентність (В3.1); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювально-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1).		
Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована		
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації		
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/		

Модуль I. Професійна та світоглядна підготовка педагога

1.1. Мовленнєва компетентність сучасного педагога

- Мовленнєва культура вчителя як складова професійної компетентності педагога громадянської та історичної галузі.
- Педагогічна комунікація, аргументація та культура діалогу як інструмент формування критичного мислення й громадянських цінностей учнів.
- Розвиток навичок публічного виступу, ведення дискусії та модерації навчального діалогу.

1.2. Філософські аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій

- Сучасні філософські підходи до розвитку освіти в умовах суспільних трансформацій.
- Поєднання традиційних цінностей та інноваційних освітніх практик у реалізації ідей Нової української школи.
- Освіта як простір формування громадянської ідентичності, демократичних цінностей та відповідальності.

Модуль II. Цифрове середовище, безпека та громадянська стійкість

2.1. Основи кібербезпеки для учасників освітнього процесу

- Основні кіберзагрози та ризики в освітньому середовищі.
- Формування навичок безпечної поведінки в Інтернеті та відповідального використання цифрових ресурсів.
- Інтеграція питань цифрової безпеки та інформаційної гігієни в зміст громадянської та історичної освіти.

2.2. Роль громадянського суспільства у формуванні обороноздатності і національної єдності

- Поняття громадянського суспільства та його роль у розвитку демократичної держави.
- Освітній потенціал тем національної єдності, громадянської відповідальності та суспільної стійкості.
- Формування активної громадянської позиції учнів через історичні та сучасні приклади.

2.3. Соціальні мережі в роботі вчителя

- Освітні можливості соціальних мереж у викладанні історії, правознавства та громадянської освіти.
- Етичні аспекти використання соціальних мереж у професійній діяльності педагога.
- Формування медіаграмотності та критичного ставлення до інформації в цифровому просторі.

Модуль III. Інтеграція громадянської освіти: зміст, цінності, практика

3.1. Інтеграція історії, правознавства й громадянської освіти: від ідеї до практичного кейсу

- Міжпредметна інтеграція як основа формування цілісного світогляду учнів.
- Розробка практичних навчальних кейсів з історії, правознавства та громадянської освіти.
- Використання інтегрованих завдань для розвитку критичного мислення та громадянської компетентності.

3.2. Добросесність як протидія корупції у громадянській освіті

- Поняття академічної та громадянської добросесності в освітньому процесі.
- Формування антикорупційних цінностей і відповідальної поведінки учнів.
- Роль учителя у вихованні добросесності як складової громадянської культури.

3.3. Особливості онлайн-підготовки до НМТ з історії

- Організація онлайн-підготовки до НМТ: ресурси, платформи, методичні підходи.
- Формування навичок самостійної роботи та критичного аналізу історичної інформації.
- Використання цифрових інструментів для ефективної підготовки здобувачів освіти.

3.4. Інтеграція окремих питань міжнародного гуманітарного права (МГП) відповідно до оновлених навчальних програм

- Основи міжнародного гуманітарного права та його значення для сучасної освіти.
- Інтеграція тем МГП у курси історії, громадянської освіти та правознавства.
- Формування поваги до прав людини, норм міжнародного права та гуманітарних цінностей.

3.5. Права людини в освітньому просторі

- Права людини як базова цінність демократичного суспільства.
- Освітні стратегії формування правової культури та правосвідомості учнів.
- Створення безпечного, інклюзивного та недискримінаційного освітнього середовища.

3.6. Освітні ігри та дебати: як формувати активну громадянську позицію учнів

- Освітні ігри, дебати та дискусії як інструменти активного навчання.
- Методика використання рольових ігор і дебатів у громадянській та історичній галузі.
- Розвиток навичок аргументації, співпраці та громадянської участі.

3.7. Профілактика правопорушень серед підлітків як складова освітнього процесу

- Причини та наслідки правопорушень серед підлітків у сучасному суспільстві.
- Освітня та виховна роль школи у профілактиці девіантної поведінки.
- Формування правової відповідальності та соціальної зрілості учнів.

Модуль IV. Професійна рефлексія та дискусія

4.1. Тематична дискусія з питань інтеграції громадянської освіти в ГІО

- Обговорення практичного досвіду інтеграції громадянської освіти в освітній процес.
- Аналіз труднощів, викликів і можливостей реалізації інтегрованого підходу.
- Професійна рефлексія та визначення перспектив подальшого розвитку ГІО.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Як мовленнєва компетентність учителя впливає на формування громадянських компетентностей, критичного мислення та культури діалогу учнів у громадянській та історичній галузі?
2. Яким чином поєднання традиційних освітніх цінностей та інноваційних підходів сприяє реалізації ідей Нової української школи в громадянській та історичній освіті?
3. Які основні ризики цифрового середовища існують для учасників освітнього процесу та як інтегрувати питання кібербезпеки у зміст громадянської освіти?
4. Як роль громадянського суспільства у формуванні обороноздатності та національної єдності може бути відображена в навчальних темах історії та громадянської освіти?
5. Які можливості та обмеження використання соціальних мереж у професійній діяльності вчителя сприяють формуванню медіаграмотності та відповідального ставлення до інформації?
6. Які моделі інтеграції історії, правознавства та громадянської освіти є найбільш ефективними для створення практико-орієнтованих навчальних кейсів?
7. Яким чином принципи доброчесності можуть бути використані як інструмент протидії корупції та формування відповідальної громадянської позиції учнів?
8. Які методичні підходи до онлайн-підготовки учнів до НМТ з історії сприяють розвитку навичок самостійної роботи та критичного аналізу історичної інформації?
9. Як інтеграція окремих питань міжнародного гуманітарного права (МГП) у навчальні програми з історії, правознавства та громадянської освіти формує повагу до прав людини та норм міжнародного права?
10. Які педагогічні стратегії є найбільш ефективними для формування правової культури та поваги до прав людини в освітньому просторі?
11. Як освітні ігри та дебати можуть бути використані для розвитку навичок аргументації, співпраці та активної громадянської участі учнів?
12. Які підходи до профілактики правопорушень серед підлітків є найбільш результативними в межах освітнього процесу та виховної роботи закладу освіти?
13. Яким чином тематична професійна дискусія сприяє осмисленню практичного досвіду інтеграції громадянської освіти та вдосконаленню педагогічної діяльності в ГІО?

Рекомендовані джерела

1. Закон України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX – основний нормативний акт, що регулює правовідносини щодо діяльності медіа в Україні, їх визначення та сферу дії. Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-IX>
2. Закон України «Про медіацію» від 15 грудня 2021 року № 1875-IX – нормативно визначає процедуру медіації як інструмент розв'язання конфліктів у суспільних відносинах. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

3. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27 квітня 2021 року № 1414-IX – встановлює рамки для реалізації молодіжної політики, що важливо для формування громадянської позиції молоді. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
4. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 26 січня 2021 року № 1135-IX – регламентує механізм загальнонаціонального волевиявлення громадян. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>
5. Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.) – сучасний фаховий збірник із методики історичної освіти.
6. Головатенко А. І. *Інтеграція STEM-підходу в гуманітарні дисципліни: Методичні рекомендації* (2024) – методичний ресурс з практичними прикладами інтеграції STEM у гуманітарні курси (як приклад: https://repository.kpu.edu.ua/.../STEM_Golos.pdf).
7. Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера / за заг. ред. Тараненко О. – комплексний ресурс з медіаграмотності для тренерів і вчителів. URL: https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/12d-e_online_curriculum_6s_8-1.pdf
8. Ковальчук В. О. *Педагогіка партнерства: принципи та впровадження в освітній процес*. Київ: Академія, 2023 – сучасне видання з теорії й практики педагогіки партнерства.
9. Культура й практика викладання прав людини: поради, вправи, симуляційні ігри – методична збірка для формування правової та громадянської компетентності учнів.
10. Наровлянський О. Д. *Правознавство: компетентнісний підхід у навчанні*. Тернопіль: Мандрівець, 2023 – підручник/методичний посібник із компетентнісного підходу в правознавстві.
11. Пометун О. І., Свобода В. В. *Сучасний урок історії: інтерактивні технології та методики*. Київ: Педагогічна думка, 2023 – сучасні технології викладання історії.
12. Всеукраїнські практичні курси «Штучний інтелект в освіті» (2024) – електронний ресурс Інституту модернізації змісту освіти з інструментами ШІ для вчителів. URL: <https://imzo.gov.ua/pidvyschennya-kvalifikatsiyi/kurs-shtuchnyy-intelekt-v-osviti/>
13. Новинна грамотність: онлайн-курс / Виговська Н., Виртосу І., Дуцик Д. та ін. – курс із медіаграмотності, спрямований на розвиток критичного мислення щодо медіаконтенту. URL: <https://video.detector.media/special-projects/novynna-gramotnist-i22>
14. OECD – *Supporting Teachers to Foster Creativity and Critical Thinking Skills* – міжнародний ресурс для вчителів щодо розвитку творчого й критичного мислення. URL: <https://www.oecd.org/education/supporting-teachers-to-foster-creativity-and-critical-thinking.htm>